

УДК 378

М. Дутка

(Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя)

НІМЕЦЬКА МОВА ЯК ДРУГА ІНОЗЕМНА: ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ

Вислів „Рідна мова плюс дві іноземні” стало в наші дні правилом для громадян багатомовної об’єднаної Європи. Вивчення іноземних мов – першочергова потреба українців, які впевнено крокують шляхом інтеграції в європейське співтовариство та беруть активну участь у Болонському процесі. Сьогодні німецька мова посідає друге місце після англійської в ієрархії вивчення іноземних мов в Україні, тому актуальним є вивчення німецької мови як другої іноземної (а часто і навпаки).

Проблема вивчення іноземних мов в умовах штучного білінгвізму та мультилінгвізму завжди була в полі зору лінгвістів. У наукових дослідженнях вчені звертають увагу на явища лінгвістичної інтерференції в процесі взаємодії мовних систем. Як зазначає У. Вайнрайх, потрібно розрізняти інтерференцію в мовленні та інтерференцію в мові. Якщо інтерференція в мові відображає зміни в системі даної мови, які виникли в результаті контакту, то інтерференція в мовленні – це порушення системи і норм однієї з мов у індивідуальній мовленнєвій діяльності одного чи групи індивідів. Під час навчання іноземних мов викладач має справу з проявом інтерференції перш за все в мовленні студентів. При цьому дуже часто вплив першої іноземної мови, якою вже студент володіє, на другу, що тільки вивчається, є сильнішим, ніж вплив рідної мови, й має і позитивний, і негативний характер.

Виходячи зі свого практичного досвіду викладання німецької мови як другої іноземної, хочу зауважити, що відмінності, а деколи й подібності, очевидні тільки на перший погляд, значною мірою зумовлюють труднощі й помилки під час вивчення двох іноземних мов. Цей фактор змушує звернути більшу увагу на порівняльний аналіз лексико-граматичних особливостей англійської та німецької мов, щоб передбачити помилки студентів. Розуміння універсального та індивідуального в кожній мові робить процес навчання свідомішим й цікавішим. Із збільшенням обсягу засвоєного мовного матеріалу, вдосконаленням мовленнєвих навичок і вмінь (аудіювання, говоріння, читання і письма) відбувається постійне зменшення впливу англійської мови на німецьку. З часом студенти починають усвідомлювати внутрішні закони побудови системи німецької мови, формується так зване „відчуття мови“.

Обидві мови належать до германської групи мов. У розвитку і структурі цієї групи мов помітні взаємні зв’язки, спільні закономірності й тенденції та водночас ряд відмінностей. Схожість лексичного запасу і граматичних явищ в обох мовах пояснюється значною мірою історичними умовами розвитку обох країн. Зараз обидві мови існують і змінюються, зазнаючи впливу одна одної, поглинаючи нові запозичення. Ці запозичення набули поширення в усіх галузях життя німців. У процесі навчання німецької мови як другої іноземної потрібно враховувати ці випадки запозичень, які певним чином здійснюють позитивний вплив на засвоєння лексики.

Поряд зі спільними закономірностями в морфології та синтаксисі обох мов є низка схожих і відмінних граматичних явищ. Адже, незважаючи на спільне історичне походження, обидві мови розвивалися по-різному.

Таким чином, зіставлення лексико-граматичних особливостей англійської та німецької мов дає змогу прогнозувати та попереджувати негативну інтерференцію під час навчання однієї з них як другої іноземної та розробити заходи щодо подолання помилок у мовленні студентів, пов’язаних з цим явищем.